

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Bólyai János ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű, IV. rendű és V. rendű felpereseknek a dr. Ór Mária ügyvéd által képviselt Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala alperes ellen közigazgatási jogkörben okozott kártérítés iránt a Fővárosi Bíróság előtt 19.P.20.180/2007. számon megindított és a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.807/2009/4. számú jogerős ítéletével befejezett perében az alperes által 39. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I.-II. rendű felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 40.000 (Negyvenezer) forint, a III. rendű felperesnek 36.000 (Harminchatezer) forint, a IV. rendű felperesnek 12.000 (Tizenkettőezer) forint az V. rendű felperesnek 30.000 (Harmincezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az ügyben releváns tényállás szerint a felperesek a .. szám alatt laktak családtagjaikkal, olyan faépítményekben, amelyeket építési engedély nélkül emeltek, és azokra fennmaradási engedéllyel sem rendelkeztek. 2002. március 28-án a .. az alperes megbízásából a Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának Építésügyi Osztálya által 2001. szeptember 7-én kiadott bontási határozatra hivatkozással lebontatta a dunai árvíz által elért

felépítményeket. Ennek során az építményekben életvitelszerűen lakó felperesek ingóságai megsemmisültek.

A határozat szerint az alperes elrendelte a 26911/1. és 25915. hrsz. alatti ingatlanokon a Duna parti sávjában, építési engedély nélkül megépített, szabálytalan földszintes épületek azonnali lebontását, arra hivatkozással, hogy azok életveszélyesek. A határozat indokolása szerint a Duna elárasztotta a part menti sávot, ezért az elektromos hálózat érintésvédelmi szempontból életveszélyes, miközben az épületekben jogellenesen tartózkodnak. Az épületek állékonysága a terület víz alá kerülésével veszélyhelyzetet teremt, és akadályozza az árvízvédelmi feladatok ellátását, valamint közegészségügyi és járványügyi szempontból is veszélyhelyzetet jelent. Megállapította, hogy az életveszély elhárítása csak a bontással valósítható meg, ezért az Étv. 47. § (2) bekezdés d) pontja alapján rendelkezett arról.

A határozatban szereplő 25915. hrsz. alatti ingatlan 899/2529 tulajdoni hányada az alperes, 1630/2529 tulajdoni hányada a .. tulajdonát képezte, a 26911/1. hrsz-ú ingatlan pedig az alperes kizárólagos tulajdonában állt.

A felperesek kereseti kérelmükben kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az alperest a Ptk. 349. § (1) bekezdése alapján, egyrészt a bontást elrendelő határozat, másrészt annak oly módon történő végrehajtása miatt, hogy előzetes értesítés hiányában ingóságaikat nem tudták kimenteni. Az I-II.r. felperes 1.439.000 - 1.439.000 forint, a III.r. felperes 2.054.000 forint, a IV.r. felperes 958.500 forint, az V.r. felperes pedig 1.465.500 forint és járulékai megfizetésében kérte marasztalni az alperest. Az alperes ellenkérelmében a keresetek elutasítását kérte azzal, hogy a jogszabályoknak megfelelően járt el.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte az I. és II.r. felperest egyenként 28.700 - 28.700 forint, a III.r. felperest 41.000 forint, a IV.r. felperest 19.200 forint, az V.r. felperest pedig 29.300 forint perköltség megfizetésére. Kötelezte továbbá az I. és II.r. felperest egyenként 86.300 forint, a III.r. felperest 123.200 forint, a IV.r. felperest 57.500 forint, az V.r. felperest pedig 87.900 forint mérsékelt illeték megfizetésére a Magyar Állam javára, külön felhívásra.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperesek jogellenes magatartásának következtében, bejelentett állandó lakóhellyel nem rendelkeztek az ártéri területen, ezért az alperes nem értesíthette őket a bontási határozatról. Ez a felperesek jogellenes magatartásának következménye. A felperesek tudomással bírtak arról, hogy a területen építkezés lesz, így számíthattak bontásra. A peradatok alapján megállapította, hogy a területen élők, köztük a felperesek is tudtak, legalábbis kellő körültekintéssel tudniuk kellett a bontásról, így időben gondoskodhattak értékeik elszállításáról. A magas vízállás miatt már a bontást megelőzően is

intézkedni kellett volna értékeik biztonságos elhelyezéséről, ezek elmulasztásából fakadó terhek az alperesre nem háríthatók át. A bontást végzők esetleges károkozásáért pedig az alperes felelősséggel nem tartozik.

Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a felperesek nem bizonyították az alperes jogellenes felróható magatartását, valamint, hogy ezzel okozati összefüggésben keletkezett a káruk és azt sem igazolták, hogy rendes jogorvoslattal a kár nem volt elhárítható, illetve a rendes jogorvoslati lehetőséget igénybe vették. Arra is rámutatott, hogy az összepszerűség bizonyítatlan maradt, mert a felperesek szakértői módszerrel nem kérték megállapítani annak összepszerűségét, arra hivatkoztak, hogy előadásuk, illetve a becsatolt fényképfelvételek azt bizonyítják.

A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az I. és II.r. felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 1.558.000 forintot, a III.r. felperesnek 1.454.000 forintot, a IV.r. felperesnek 488.500 forintot, az V.r. felperesnek 1.165.500 forintot, valamint ezen összegek után 2002. március 29-től 2004. december 31-ig évi 11 %-os, 2005. január 1-től a kifizetésig, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal azonos mértékű kamatot. A felpereseket a terhükre megállapított elsőfokú perköltség és az államnak térítendő kereseti illetékfizetés alól mentesítette, és az alperest kötelezte, hogy fizessen meg 15 nap alatt az I. és II.r. felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 95.000 forintot, a III.r. felperesnek 87.200 forintot, a IV.r. felperesnek 29.300 forintot, az V.r. felperesnek 69.900 forint elsőfokú perköltséget. A feljegyzett kereseti illetékről úgy rendelkezett, hogy azt az állam viseli. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az I. és II.r. felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 47.500 forint, a III.r. felperesnek 43.600 forint, a IV.r. felperesnek 14.650 forint, míg az V.r. felperesnek 34.950 forint másodfokú perköltséget. A feljegyzett fellebbezési illetékről úgy rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a felperesek által érvényesített kárigények közül az épületekben keletkezett károk vonatkozásában kellett vizsgálni a Ptk. 349. § (1) bekezdését és a Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeket. Ebben az esetben a kár rendes jogorvoslattal sem lett volna elhárítható, mivel a határozat előzetesen végrehajtható volt, ezért e speciális feltétel megvalósulásának hiánya fel sem merülhet.

Az ingóságokra a határozat nem vonatkozott, ezért az ingóságokban keletkezett kárigényre a Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott általános feltételek fennállását kellett vizsgálni. A jogerős

ítélet kifejtette: az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a közigazgatási eljárás jogszerűségét hatáskör hiányában nem lehet vizsgálni a jelen perben. Megállapította, hogy az alperes eljárása és az általa hozott közigazgatási határozat több okból is jogszerűtlen. Az Áe. 19. §-a alapján az önkormányzat, mint tulajdonos igényét saját polgármesteri hivatala nem bírálhatta volna el. Amennyiben az eljárást lefolytatta, akkor az Áe. 26. §-a alapján a határozat meghozatala előtt tisztázni kellett volna a tényállást, meg kellett volna állapítani az épületekben életvitelszerűen lakók személyét. Annak nincs jelentősége, hogy a felpereseknek volt-e máshol bejelentett lakásuk, mert a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. tv. 5. § (2) bekezdése alapján a polgár lakóhelye az a lakás, amelyben él. Amennyiben az alperes tényállás tisztázási kötelezettségének eleget tesz, az Áe. 45. §-a szerint nem lett volna akadálya annak, hogy a határozatot kézbesítés útján közölje a felperesekkel.

Megállapította azt is, hogy a lebontás az épület olyan szakszerű szétszedése, amely az épület anyagának későbbi felhasználását nem zárja ki. Azonban az alperes közreműködőjeként eljáró .. nem szakszerű bontást, hanem dózerolást végzett, ez kizárta az épület anyagának esetleges későbbi felhasználását, és megsemmisítette az épületben levő felperesi ingóságokat is. Ez utóbbi pedig jogellenes. Az alperes a Ptk. 315. §-a alapján felelősséggel tartozik a .. jogellenes magatartásáért. Tévesnek tartotta az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint a felperesek nem tettek eleget kárelhárítási kötelezettségüknek, mert a kárelhárítási kötelezettséget a károkozó magatartás vonatkozásában kell vizsgálni, ez pedig nem az árvíz volt. Az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy az ingóságok az árvíz alatt már megsemmisültek, azonban ezt a becsatolt DVD-felvétel cáfolja.

Megállapította, hogy a felépítmények forgalmi értékeként érvényesített kárigény alaptalan, mert nincs okozati összefüggésben az alperes jogellenes magatartásával, mivel az ingatlanokat a felperesek nem voltak jogosultak használni.

Ugyanakkor megalapozottnak ítélte az ingóságokban keletkezett károk megtérítése iránti igényeket. Kifejtette: a felpereseknek nem kellett szakértővel bizonyítani az ingók értékét, mivel az alperes bírói felhívás ellenére nem tette vitássá sem az ingóságok körét, sem pedig azok értékét. Így a Pp. 163. § (2) bekezdése szerint azt nem kell bizonyítani. Mivel az ingóságok megsemmisültek, a szakértői vizsgálat szükségtelen lett volna. A szakértői vizsgálat elvégzését az alperes saját felróható magatartása hiúsította meg, ennek minden következményét köteles viselni. Ezért a másodfokú bíróság felperesek keresetével egyezően kötelezte az alperest a megsemmisített ingóságok megtérítésére.

A perköltség viseléséről a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint határozott.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak megváltoztatását, és az első fokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a kereset jogalapja az alperes 2001. szeptember 7-i határozata, ezért a kereset nem a Ptk. 339. §-án alapul. Mivel a másodfokú bíróság az alperes 2005. május 17-i ellenkérelmét teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, a jogerős ítélet a Pp. 121. § és a Ptk. 349. § (1) bekezdésébe ütközik. A jogerős ítélet nem vette figyelembe a felperesek kárenyhítési kötelezettségét, ezért az alperes szerint az ítélet a Ptk. 340. §-át is sérti. Álláspontja szerint bizonyítást nyert a perben, hogy a felpereseknek módjukban állt ingóságaik kimentése. Azonban abban bíztak, hogy folytathatják jogellenes tartózkodásukat a Duna parton, ezért nem tettek semmit saját káruk elkerülésére. Az alperes az adott árvízhelyzetben a tőle elvárható körülményekkel járt el, valamennyi érintett szakhatóság a helyszínen jelen volt a veszély elhárítása érdekében. A felpereseknek tudomásuk volt arról, hogy árvíz van, s ennek ellenére nem tettek intézkedést saját ingóságaik mentésére. E kárelhárítási, kárenyhítési kötelezettség elmulasztása kizárólag a felperesek terhére esik.

A tényállással ellentétesnek tartotta azt a megállapítást, hogy az ingó kár megtérítése iránti felperesi igény azért alaptalan, mert az alperes felróható és jogellenes magatartásának következtében az ingóságok megsemmisültek.

Hivatkozott arra, hogy a felperesek keresetüket a Ptk. 349. §-ára alapították. A másodfokú bíróság pedig a perben hivatkozott jogalap hiányosságát azzal pótolta, hogy az általános kártérítési szabályok szerint bírálta el az igényt, felülvizsgálta a perben az alperes hatósági határozatát és annak jogellenességét megállapítva adott helyt a felperesek keresetének.

A jogerős ítélet tévesen vizsgálta eljárásjogi szempontból a közigazgatási határozat jogszerűségét és hivatkozott az Áe. 19. és 26. §-aira. Ezzel a másodfokú bíróság elvonta a közigazgatási bíráskodás hatáskörét és jogi hivatkozásra alapította az első fokú ítélet megváltoztatását, amire nem rendelkezik hatáskörrel.

A felperesek a határozat végrehajtásánál nyilvánvalóan tudomást szereztek a határozatról, tehát ebben az időpontban tudtak volna megfelelő eljárásokat indítani.

A felpereseknek legalább a tudomásra jutástól számítottan a fellebbezést, majd keresetet kellett volna benyújtaniuk a közigazgatási határozat felülvizsgálatára jogosult bíróságnál a Ket. 109. § (3) bekezdésének betartásával. A jogorvoslati jog kimerítésének elmulasztása miatt a Legfelsőbb Bíróság 3/2006. KJE számú jogegységi határozata szerint igazolási kérelemnek nincs helye. A másodfokú bíróság nem rendelkezik jogszabályi felhatalmazással, hogy a közigazgatási bíróság hatáskörét gyakorolja. Az ítélet sérti a Pp. 324.§-át. Az alperes álláspontja szerint a bíróság polgári perben nem jogosult döntení arról, hogy a hatósági eljárás jogszerű volt-e.

A felülvizsgálati kérelem érvelése szerint az építmények és az ingók tekintetében igényelt kártérítés egymástól nem választható el, mindkettő a hatósági határozat végrehajtásából ered. Ezért az ügy elbírálása során az államigazgatási jogkörben okozott károkozás szabályait kell alkalmazni. A közigazgatási eljárás hiánya miatt nem állapítható meg az eljárás jogellenessége, ami a kártérítési felelősség megállapításához szükséges. Emiatt a jogerős ítélet sérti a Ptk. 349. §-át.

Hivatkozott arra, hogy téves a másodfokú ítélet indokolása, amikor az önkormányzatot, mint tulajdonost tünteti fel a perben, mert a perben a XIII. kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala az alperes. A hivatal határozatának végrehajtásáról, mint hatósági határozatnak a végrehajtásáról van szó. Az alperes az igazolt árvízi helyzetben törvényben előírt feladatainak tett eleget. Nincs olyan jogszabály, amely előírná az ítélet szerinti bontást, ezért erre hivatkozni nem lehet. Emiatt az ítélet sérti a Ptk. 315. §-át.

A megítélt kártérítés összecszerűségével kapcsolatban azt adta elő, hogy a perben vitatta a kártérítés jogalapját, így nyilván az összecszerűség is vitás volt. Az alperesi ellenkérelem erre nyilatkozott. A felperesi bizonyítás hiányát nem lehet az alperes terhére róni, ez sérti a Pp. 121. §-át.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Kifejtették, hogy jogorvoslatot nem állt módjukban igénybe venni. Az alperes nem bizonyította, hogy a határozatot a felperesekkel közölte, ez vonatkozik a végrehajtásra is. A becsatolt DVD anyaga érdemi cáfolat hiányában alkalmas a veszteség mértékének az alátámasztására, a perbeli nyilatkozatokkal együtt. Hangsúlyozta, hogy az alperes által hivatkozott határozat az építmények elbontására vonatkozott, nem pedig a kárt megalapozó megsemmisített ingóságokra.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alaptalan.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A jogerős ítélet jogszabálysértés nélkül kötelezte az alperest a bontási munkák során megsemmisült ingóságok értékének megfizetésére.

A Ptk. 349. § (1) bekezdése kimondja: államigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

A Ptk. 339. § (1) bekezdése értelmében, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha

bizonyítja, hogy a kár elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

Tévesen hivatkozott arra a felülvizsgálati kérelem, hogy a polgári bíróság nem dönthet a közigazgatási határozat jogszerűsége kérdésében. A közigazgatási jogkörben okozott kártérítés iránti perben a polgári bíróságnak azt kell vizsgálnia, a közigazgatási szerv megvalósított-e olyan jogsértést, amivel összefüggésben az igényt érvényesítőnek kárt okozott. Ennek során tehát a polgári bíróságnak a közigazgatási határozat illetve a közigazgatási szerv eljárásának jogellenessége kérdésében is állást kell foglalnia. Azonban ennek a következők miatt nem volt jelentősége.

A jogerős ítélet helyesen foglalt állást abban a kérdésben, hogy az ingóságok megsemmisülése folytán a felperesek vagyonaiban bekövetkezett kár megtérítéséért az alperes nem a Ptk. 349. §-a alapján, hanem a Ptk. 339. §-a szerint tartozik felelősséggel. Ugyanis az államigazgatási jogkörben okozott kártérítés szabályai akkor alkalmazhatók, ha maga a károkozó magatartás államigazgatási jellegű, azaz a közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező-intézkedő tevékenységről van szó (Legfelsőbb Bíróság PK. 42. számú állásfoglalás). Azonban a jogerős államigazgatási határozat alapján elrendelt bontás végrehajtása során az ingóságok megsemmisítésével járó károkozó magatartás nem tartozik ebbe a körbe.

Erre figyelemmel azt kellett vizsgálni, hogy a Ptk. 339. §-ában meghatározott jogszabályi feltételek fennállnak-e.

Az alperes magatartásának jogellenességét megalapozza az a körülmény, hogy a bontás elrendeléséről a felpereseket előzetesen nem értesítették, a bontást pedig oly módon hajtották végre, hogy a felpereseknek nem volt lehetősége ingóságaik eltávolítására, a bontás foganatosítása során azokat megsemmisítették. E magatartással okozati összefüggésben a felperesek vagyonaiban - ingó vagyontárgyaik megsemmisülése folytán - a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerint értékcsökkenés következett be, amelynek megtérítésére köteles az alperes.

A Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el.

A Pp. 163. § (2) bekezdése értelmében a bíróság az ellenfél beismerése, mindkét fél egyező vagy az egyik félnek az ellenfél által bírói felhívás (Pp. 141. § (2) bekezdés) ellenére kétségbe nem vont előadása folytán valóban fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kételye nem merül fel.

A felperesek személyes előadást tettek az ingóságokról, amelyek igazolására fényképeket és egy DVD-felvételt is csatoltak.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott, 2006. május 17-i ellenkérelmében a kereset összezszerűségére tett általános nyilatkozatát követően az elsőfokú bíróság a felperesek előadására figyelemmel a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdésére történt

figyelmeztetéssel felhívta: nyilatkozzon a kereset
összezszerűségére.

A felhívásra azonban az alperes nem tett nyilatkozatot.

Az alperes kijelentése, miszerint nem ismeri el a felperesi követelés jogalapját és összezszerűségét sem, önmagában nem jelenti azt, hogy a felperesek konkrét tényelőadását vitatja. A felperesek állításainak kétségesse tételéhez ugyanis nem elegendő a követelés általában való vitatása, hanem az alperesnek az elsőfokú bíróság felhívásában is megjelölt tényállításokat, nyilatkozatokat és bizonyítékokat is elő kell adnia. A Pp. 141. § (2) bekezdésében foglalt ezen kötelezettségének azonban az alperes nem tett eleget. Erre tekintettel a jogerős ítélet helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a Pp. 163. § (2) bekezdése szerint a felpereseknek nem kellett bizonyítaniuk az ingók körét és értékét. Mindemellett helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy az alperes felróható magatartása hiúsította meg a szakértői vizsgálatot, ezért annak következményét az alperesnek kell viselnie.

A fentiek alapján a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

A Pp. 78. § (1) bekezdése és a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése szerint az alperes köteles a felperesek jogi képvisellel felmerült felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pontja valamint a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2011. február 2.

Dr. Mészáros Mátyás sk. a tanács elnöke, Böszörményiné Dr. Kovács Katalin sk. előadó bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna sk. bíró

A kiadmány hitelél:

Vné

tisztviselő

